

**ЗАЯВА
ПРО СТВОРЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ТРИБУНАЛУ ДЛЯ ПОКАРАННЯ ЗА ЗЛОЧИН
АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ**

Рішення президента Путіна атакувати Україну створює серйозні виклики для міжнародного правопорядку, який було встановлено після 1945 року. Путін намагався замінити принципи верховенства права та самовизначення для всіх народів застосуванням сили. Увесь світ має знати про акт агресії, який він ініціював, та про звірства, які він наказав вчинити.

Сьогодні існує три основних шляхи відповідно до міжнародного права для розгляду та аналізу дій президента Путіна світовою спільнотою.

Україна вже ініціювала провадження у Міжнародному суді справедливості (ICJ) ООН в Гаазі. Аргументація України – і основа юрисдикції Суду – полягає в тому, що Росія безпідставно звинувачує Україну у вчиненні злочину геноциду, і Україна не повинна піддаватися військовим діям іншої держави на території України, які є результатом зловживання Конвенцією про геноцид. Інші держави можуть взяти участь у розгляді справи зазначеним Судом, який призначив слухання наступного тижня за заявою України про тимчасові заходи захисту від Росії.

Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) у Страсбурзі також може проводити розгляд дій Росії. 25 лютого членство Росії було призупинено в Комітеті Міністрів і в Парламентській Асамблеї Ради Європи. Проте Росія залишається членом Ради Європи і стороною Європейської конвенції з прав людини, і може бути притягнута до відповідальності на підставі Конвенції за порушення прав людини. Це може статися, якщо після використання національних засобів захисту громадянин України (або будь-яка потерпіла особа) звернеться до Суду за захистом її порушених прав або якщо будь-яка держава-член Ради Європи (самостійно або колективно) подасть міждержавну заяву щодо порушення Конвенції. Цього тижня Європейський суд ухвалив рішення, в якому наказав вжити тимчасових заходів захисту у справі, порушеній Україною проти Росії.

В результаті звернення тридцяти дев'яти держав до Міжнародного кримінального суду в Гаазі (МКС) щодо ситуації в Україні Прокурор вказаного Суду розпочав відповідне розслідування.

Міжнародний кримінальний суд має юрисдикцію розслідувати будь-які акти геноциду, воєнні злочини та злочини проти людяності, скоєні на території України. Однак Міжнародний кримінальний суд не має юрисдикції щодо злочину агресії, якщо акт агресії вчинено державою, яка не є стороною Статуту цього Суду, за винятком випадку, коли Рада Безпеки ООН передає певну справу на розгляд МКС. Оскільки Росія не ратифікувала зазначений Статут і буде застосувати своє право вето в Раді Безпеки ООН, Міжнародний кримінальний суд не може на даний момент розслідувати злочин агресії проти України.

МКС зможе притягати до відповідальності фізичних осіб за злочини, які підпадають під юрисдикцію Суду, у випадку наявності доказів зв'язку таких фізичних осіб з конкретними діями та політичними рішеннями. Однак у певних випадках може бути простіше встановити відповідальність за ведення агресивної війни, яка є явним і грубим порушенням Статуту ООН.

Таким чином, щоб доповнити юрисдикцію Міжнародного кримінального суду, Міжнародного суду справедливості та Європейського суду з прав людини, ми пропонуємо створити окремий трибунал з відповідною юрисдикцією щодо злочину агресії, який не може бути розглянутий вищезазначеними трьома судами. Спеціальний трибунал щодо злочину агресії проти України може бути досить швидко утворений. Під час Другої світової війни країни зібралися в Лондоні у 1942 році для затвердження резолюції про військові злочини Німеччини, що в результаті призвело до створення Міжнародного військового трибуналу та Нюрнберзького процесу.

Нам слід створити такий спеціальний трибунал, щоб допомогти відбити огидні спроби президента Путіна зруйнувати мир в Європі. Діючи у солідарності з Україною та її народом, ми демонструємо

серйозність наших намірів не допустити жодної толерантності до злочину агресії і не залишити каменя на камені, щоб покласти край жажливим подіям, свідками яких ми зараз є. Тим самим, з метою здійснення правосуддя, ми забезпечуємо притягнення до персональної кримінального відповідальності тих, хто призвів до таких жажливих подій.

Спеціальний Трибунал має бути сформований на тих же принципах, якими керувався союзники у 1942 році, та розслідувати акти насильства з боку Росії в Україні і встановити чи є вони злочином агресії. Країни повинні передати зазначеному Спеціальному Трибуналу юрисдикцію згідно з їх національними кримінальними кодексами та міжнародним правом і погодитися, що Спеціальний Трибунал має повноваження проводити розслідувати як щодо осіб, які вчинили злочин агресії, так і тих, хто фінансово або іншим чином сприяв вчиненню цього злочину.

Ми рекомендуємо урядам доданий проект декларації про створення Спеціального трибуналу.

ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО СПЕЦІАЛЬНИЙ ТРИБУНАЛ ДЛЯ ПОКАРАННЯ ЗА ЗЛОЧИН АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Ми, що підписалися нижче, представляючи уряди [___]:

Оскільки рішення Російської Федерації атакувати Україну створює серйозний виклик для міжнародного порядку, встановленого після 1945 року, який ґрунтувався на ідеї верховенства права і принципі самовизначення для всіх народів й забороні застосування сили;

Оскільки санкції та фінансові заходи, хоча й необхідні, не можуть вирішити цей виклик самостійно;

Оскільки міжнародне право, принаймні після закінчення Другої світової війни, передбачає індивідуальну кримінальну відповідальність для осіб, які планують, готують, ініціюють або ведуть агресивні війни;

Оскільки Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй «рішуче засуджує агресію Російської Федерації проти України в порушення пункту 4 статті 2 Статуту Організації Об'єднаних Націй»;

Оскільки проведення військових дій Росією, як видається, призвело до вчинення на території України воєнних злочинів та злочинів проти людяності;

Оскільки Міжнародний кримінальний суд має юрисдикцію щодо проведення розслідування та розгляду воєнних злочинів, злочинів проти людяності та вчинення геноциду на території України;

Оскільки тридцять дев'ять держав - підписантів Статуту Міжнародного кримінального суду звернулись до Міжнародного кримінального суду щодо розгляду ситуації в Україні; і Прокурор Міжнародного кримінального суду вирішив почати розслідування у справі;

Оскільки наразі Міжнародний кримінальний суд не має юрисдикції щодо розслідування та розгляду злочину агресії на території України;

Оскільки міжнародна солідарність є необхідною для підтримки верховенства права і принципів Статуту Організації Об'єднаних Націй, включаючи заборону використання сили, а також для захисту України та основних прав її народу, припинення насильства та притягнення винних до відповідальності;

Нагадуючи, що міжнародне право забороняє воєнні злочини, злочини проти людяності та злочин агресії, а також нагадуючи про Декларацію Союзників, підписану в Лондонському палаці Сент-Джеймс 13 січня 1942 р.;

Нагадуючи про розвиток міжнародного кримінального права впродовж останніх вісімдесяти років;

Нагадуючи, що Статут Міжнародного кримінального суду встановлює, що «обов'язком кожної держави є здійснення її кримінальної юрисдикції щодо осіб, відповідальних за міжнародні злочини»,

(1) Підтримуємо всі поточні розслідування і судові розгляди, в тому числі перед Міжнародним судом справедливості, Міжнародним кримінальним судом та Європейським судом з прав людини, пов'язані з військовим вторгненням Російської Федерації в Україну;

(2) Вітаємо та підтримуємо розгляд Міжнародним кримінальним судом будь-яких воєнних злочинів, злочинів проти людяності та геноциду, які можуть бути вчинені на території України;

(3) Приймаємо рішення в дусі міжнародної солідарності передати Спеціальному Трибуналу юрисдикцію згідно з національними кримінальними кодексами та міжнародним правом щодо проведення розслідування та розгляду справ стосовно осіб, які вчинили злочин агресії, а також тих, хто фінансово або іншим чином сприяв вчиненню цього злочину;

(4) Визнаємо, що здійснення юрисдикції цим трибуналом щодо злочину агресії має доповнювати і підтримувати юрисдикцію Міжнародного кримінального суду щодо інших міжнародних злочинів.

ПІДПИСАНТИ

Шановний Гордон Браун, колишній прем'єр-міністр Великої Британії

Професор Дапо Аканде, професор міжнародного публічного права Оксфордського університету, член Комісії міжнародного права ООН (2023-2027)

Микола Гнатовський, професор міжнародного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, колишній президент Європейського комітету із запобігання катуванню та нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (2015–2021)

Мюррей Хант, директор Бінгемського центру верховенства права, Британський інститут міжнародного та порівняльного права, лектор-професор з прав людини Оксфордського університету

Професор Філіп Ліч, професор з прав людини Мідлсекського університету

Професор Філіп Сендс, професор Університетського коледжу Лондона, Barrister Matrix Chambers

Пол Остер, Нью-Йорк, письменник

Професор Лоуренс Буассон де Шазурн, Женевський університет

Сер Ніколас Братца, колишній голова Європейського суду з прав людини

Професор Ольга Буткевич, президент Української асоціації міжнародного права

Професор Володимир Буткевич, колишній суддя Європейського суду з прав людини

Хав'єр Серкас, Барселона, письменник

Бенджамін Ференц, колишній прокурор Нюрнберзького військового трибуналу

Дон Ференц, колишній голова Глобального інституту запобігання злочину агресії

Шановний Ів Фортъє, Монреаль

Стівен Фрай, Лондон, письменник

Професор Тімоті Гартон Еш, Оксфорд

Річард Голдстоун, колишній головний прокурор Міжнародного кримінального трибуналу по колишній Югославії та колишній суддя Конституційного Суду Південної Африки

Сірі Хустведт, Нью-Йорк, письменниця

Баронеса Хелена Кеннеді, Квебек, Лондон

Професор Катерина Кеседжан, Париж

Патрік Лоуренс QC, Лондон, адвокат

Професор Маргарет Макміллан, Торонто та Оксфорд

Професор Вірджинія Мантувалу, UCL

Професор Алін Мірон, Університет Ангера

Говард Моррісон, колишній суддя MKC

Професор Егберт Майєр, колишній суддя Європейського суду з прав людини від Королівства Нідерланди (2004-2012)

Професор д-р Анжеліка Нуссбергер, професор права Кельнського університету; колишній віце-президент Європейського суду з прав людини (2017-2019)

Майкл О'Бойл, колишній Секретар Європейського суду з прав людини (2006-2015 рр.)

Сер Шрідат Рамфал, QC, Гайана

Пол Райхлер, Вашингтон, округ Колумбія

Професор Хелен Руїс Фабрі, директор Інституту Макса Планка, Люксембург

Професор Юваль Шані, Єврейський університет в Єрусалимі

Анджолі Сінгх, Делі

Професор Крістіан Тамс, Німеччина

Професор Жан-Марк Тувенен, генеральний секретар Гаазької академії міжнародного права, професор
Університету Париж-Нантер

Професор Кімберлі Трапп, Університетський коледж Лондона,

Професор Фархана Ямін, Університет мистецтв, Лондон